

APPEL DE, TONEELGROEP

Stichting Toneelgroep De Appel

Inleiding

Stichting Toneelgroep De Appel (De Appel) heeft ten doel bij te dragen aan de ontwikkeling van de theaterkunst in binnen- en buitenland. Na het afscheid van Aus Greidanus trad Arie de Mol per 1 januari 2015 aan als artistiek leider. Samen met zakelijk leider Fred van de Schilde wil hij zowel de eigenheid en kwaliteit van het gezelschap voortzetten én vernieuwing en uitbreiding van de activiteiten realiseren. Volgens het beleidsplan vormen compassie en betrokkenheid uitgangspunten voor zowel de artistiek inhoudelijke lijn en repertoirekeuzes, alsook voor de manier van werken en de communicatie. Het gezelschap heeft de ambitie om de openheid en toegankelijkheid te vergroten (van het gebouw, de communicatie, de programmering), om te verjongen (het ensemble, het publiek, de vereniging van vrienden), en om samenwerking te zoeken met lokale partners, individuen en instellingen in de stad. Het gezelschap ziet voor zichzelf niet alleen een artistieke maar ook een sociale functie en een maatschappelijke verantwoordelijkheid bij het verbinden en uitdagen van mensen en groepen.

In de periode 2017-2020 wil De Appel marathons blijven produceren: grote verhalen met een breed inhoudelijk kader, die willen aanzetten tot reflectie op de actualiteit en die een landelijke uitstraling hebben. Nieuw is dat het gezelschap de marathons om het jaar wil afwisselen met langdurige festivals, die vijf maanden omvatten en bestaan uit diverse activiteiten: grote en kleine voorstellingen, lezingen, debatten, programmering (ook van andere disciplines) en bijbehorende horeca services. In de aanvraag worden als voorbeeld van het beoogde festivalconcept de (pilot)versie Het Heijermans Festival in 2015/2016 genoemd, en Het Spanje Festival in 2017/2018. Om zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de actualiteit, is voor het seizoen 2019/2020 nog geen festivalthema gekozen. Een tweede nieuw initiatief noemt De Appel het produceren van een jaarlijkse zomerse locatievoorstelling, waarmee zij de stad wil intrekken. Decamerone (juni 2016) wordt genoemd ter illustratie voor deze ambitie.

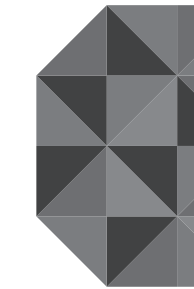
Naar eigen zeggen neemt De Appel verantwoordelijkheid voor talentontwikkeling door binnen de festivalformule ruimte te maken voor jonge makers. Ook zullen amateurspelers en stagiaires vanuit alle disciplines regelmatig te gast zijn. Verder ziet De Appel educatie meer dan ooit als wezenlijke taak van het gezelschap. Nieuw daarin is dat zij educatie voor volwassenen serieus zal nemen in een uitgebreide randprogrammering. Voor jongeren en scholen wil zij lesprogramma's ontwikkelen en workshops geven.

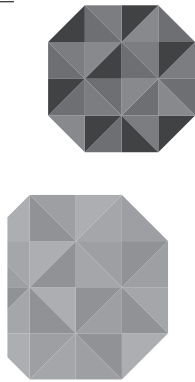
De Appel ontvangt momenteel een structurele subsidie in het kader van het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2013-2016 van € 2.037.711,- (peiljaar 2015).

Voor de komende meerjarenbeleidsplanperiode 2017-2020 vraagt De Appel een structurele subsidie van € 2.287.711,- per jaar aan. Met het extra bedrag van € 250.000,- wil De Appel haar jaarlijkse structureel tekort oplossen en de bedrijfsvoering gezond maken. Ook dient De Appel volgens de begroting bij het Fonds Podiumkunsten een aanvraag in voor een meerjarige subsidie van € 200.000,- per jaar.

Beoordeling Adviescommissie

De Commissie onderkent de functie en positie die De Appel sinds haar oprichting in 1971 lange tijd heeft vervuld in het Haagse en nationale theaterlandschap. Met ooit zelfs een voortrekkersrol op het

gebied van theatrale innovatie en spraakmakende voorstellingen in het 'eigen' Appeltheater. Over de recente ontwikkelingen is de Commissie echter zeer kritisch. Nu de profilering via de theatermarathons al enige tijd niet meer onderscheidend is en de publieksaantallen in de prognose naar 2020 geen groei vertonen, is het ensemble anno 2016 niet vanzelfsprekend meer die gewaardeerde theatergroep met een loyaal publiek dat in groten getale naar het Appeltheater komt.

Den Haag is de enige gemeente van Nederland die een tweede stadsgezelschap substantieel en op een dergelijk hoog subsidieniveau financiert. Deze luxe situatie is historisch zo gegroeid maar heeft zeker een prijs. De Appel is het als structureel gesubsidieerde instelling verplicht om bij elke majeure verandering binnen de organisatie of binnen het Haagse culturele speelveld haar bestaansrecht te preciseren.

Naar het oordeel van de Commissie is de aanvraag van De Appel op alle fronten – kwaliteit, positionering, bedrijfsvoering – onder de maat voor een structureel gesubsidieerd gezelschap van deze subsidieomvang.

De Commissie is teleurgesteld over de kwaliteit van de artistieke plannen. Naast het blijven produceren van marathons – wat in de ogen van de Commissie niet meer uniek is – benoemt De Appel twee nieuwe initiatieven voor de periode 2017-2020: langdurige festivals en een jaarlijkse locatievoorstelling. In tegenstelling tot De Appel zelf ziet de Commissie hierin geen 'aanvullende en gezichtsbepalende initiatieven'. Zij zet vraagtekens bij het voornemen om 'langdurige' festivals, die zich uitstrekken over vijf maanden, te organiseren; dat lijkt een tegenspraak. Ook mist de Commissie een concrete visie op de beoogde artistieke meerwaarde van locatievoorstellingen. De Appel beschrijft weliswaar dat ze het publiek elk jaar in de maand juni op een bijzondere buiten- en/of binnenlocatie in de regio Den Haag wil ontvangen, maar geeft niet aan óf en hoe de locaties in artistiek-inhoudelijk opzicht een rol spelen in de daar op te voeren producties. Afgaande op de nauwelijks concreet ingevulde plannen lijkt er volgens de Commissie eerder sprake van 'theater op locatie' dan van bijzonder 'locatietheater', waarbij de fysieke plek het voorstellingsconcept sterk mede bepaalt en uniek maakt.

In het algemeen vindt de Commissie de inhoudelijke toelichting op de voorgestelde trajecten en nieuwe projecten onvoldoende getuigen van oorspronkelijkheid en innovatie. De Appel verwijst naar activiteiten in de periode 2015/2016 ter illustratie van de ambities voor de komende periode 2017/2020. Bovendien vindt de Commissie het onbegrijpelijk dat de horizon van de artistieke plannen in de aanvraag niet verder reikt dan het seizoen 2017/2018. In 'BIJLAGE 2: producties 2015-2018' schrijft De Appel over 2018 en verder: "Na Het Spanje Festival komen we met een grootschalige locatieproductie. In het najaar staat weer een marathon gepland. Met de vrijheid die ons eigen gebouw en een vast ensemble ons verschaft, kunnen we het ons permitteren om een keuze voor een titel en thema nog heel even uit te stellen. Daarbij beschouwen we het als onze opdracht om aansluiting te vinden bij de actualiteit." De Commissie acht deze argumentatie volstrekt ontoereikend. Juist de nieuwe maar ervaren directieleden van een structureel gesubsidieerd gezelschap als De Appel, moeten in een meerjarenbeleidsplan concrete en inspirerende vergezichten kunnen schetsen.

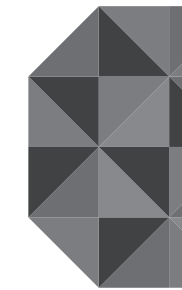
Over artistiek leider en regisseur Arie de Mol merkt de Commissie op dat hij zijn aantreden niet aangrijpt om zich in artistiek opzicht te heroriënteren. In tegenstelling tot wat de aanvraag suggereert, biedt zijn artistiek leiderschap volgens de Commissie geen garantie voor artistiek-inhoudelijke vernieuwing.

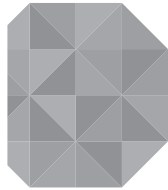
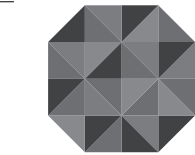
Verder vindt de Commissie de voornemens op het gebied van talentontwikkeling zeer summier toegelicht: jaarlijks wil De Appel twee recent afgestudeerde makers de gelegenheid geven om producties te maken, het ensemble aanvullen met drie of vier stagiaires van acteeropleidingen, en elk seizoen ook stageplekken bieden voor studenten scenografie, dramaturgie en techniek. Waarom De Appel graag een plek biedt aan jonge spelers en aan nieuwe makers, wordt onvoldoende inhoudelijk gemotiveerd. De Commissie had graag meer gelezen over welke artistieke visie, lijn, keuzes en aanpak De Appel met hen voor ogen heeft en waar hun meerwaarde in schuilt.

Ook mist de Commissie een overtuigende visie van De Appel ten aanzien van cultuureducatie voor jongeren. Het beoogde aantal van zes schoolvoorstellingen en het aantal bezoekende leerlingen is zeer mager. Wat De Appel nog wil ontwikkelen op het vlak van jeugd- en jongerentheater, doen anderen (bijvoorbeeld NTjong en Firma MES) volgens de Commissie bovendien al beter. In de aanvraag ziet de Commissie onvoldoende aanknopingspunten om van De Appel een meerwaarde te verwachten ten opzichte van dat bestaande aanbod.

Ten aanzien van de bedrijfsvoering is de Commissie ook kritisch. Met het extra gevraagde bedrag van € 250.000,- wil De Appel haar jaarlijkse structureel tekort oplossen en de bedrijfsvoering gezond maken; in relatie tot het subsidieniveau is dat in feite een bewijs van onvermogen. Naar het oordeel van de Commissie legt De Appel haar financiële problemen te eenzijdig neer bij de gemeentelijke overheid. Bovendien vindt de Commissie de gewenste structurele subsidie niet in verhouding staan tot de verwachte output van de plannen en het beoogde publieksbereik. De organisatorische en financiële consequenties van de beoogde toename in activiteiten is volgens de Commissie zonder strategische onderbouwing of overtuigende ambitie gepresenteerd. Ook vindt de Commissie dat De Appel onvoldoende ambitie toont in het vergroten van het publieksbereik. Volgens de prognose verwacht De Appel in de periode 2017-2020 elk jaar 17.500 bezoekers in Den Haag. Vier jaar geleden constateerde de Commissie al een weinig initiërende houding in het marketingbeleid. Ook nu ontbreekt in de aanvraag een overtuigende PR/marketingstrategie om vanaf 2017 meer of nieuw publiek te bereiken.

Verder mist de Commissie een risico-inventarisatie en een gedifferentieerde begroting. En had zij graag inzage gekregen in de exploitatiecijfers van het 'eigen' huis, dat De Appel huurt van de Stichting Exploitatie Appeltheater. Het plan spreekt van een 'marktconforme huur'. Onduidelijk is wat daar in dit verband mee wordt bedoeld en waarom dat zo is. Bij het verdienmodel in de begroting plaatst de Commissie vraagtekens. Het bedrag aan subsidie per betalende bezoeker in Den Haag en het percentage subsidie ten opzichte van de exploitatie zijn in 2017 zeer hoog. Dat De Appel in 2017 ruim € 133.000,- meer recette begroot (ten opzichte van 2015) met 17.100 verwachte betalende bezoekers lijkt de Commissie niet realistisch. Zij constateert verder dat De Appel ontbreekt als aanvrager in het door het Fonds Podiumkunsten gepubliceerde overzicht van aanvragers voor een 'Meerjarige Activiteitensubsidie 2017-2020'. Hierdoor is volgens de Commissie uitgesloten dat De Appel - zoals zij wel in de meerjarenbegroting heeft opgenomen - een meerjarige subsidie van € 200.000,- vanuit het Fonds zal ontvangen. Derhalve betwijfelt de Commissie of De Appel haar ambities ten aanzien van de begrote subsidie-inkomsten zal kunnen realiseren, met mogelijk een sterk negatief effect op het jaarlijkse structureel tekort van De Appel.

Conclusie en advies Adviescommissie

De Commissie is zeer kritisch over deze aanvraag van De Appel. Zij constateert dat de theatermarathons anno 2016 niet meer uniek zijn, het (geprognosticeerde) publieksbereik onvoldoende ambitieus is, en de nieuwe voorgestelde initiatieven (langdurige festivals en een jaarlijkse locatievoorstelling) voor de komende beleidsperiode niet garant lijken te staan voor oorspronkelijkheid en innovatie. Daarbij mist de Commissie een heroriëntering door de nieuwe artistieke leider; zijn aantreden biedt volgens de Commissie geen garantie voor artistiek-inhoudelijke vernieuwing. Verder vindt de Commissie de plannen voor talentontwikkeling nauwelijks artistiek-inhoudelijk onderbouwd. Ook de plannen voor cultuureducatie en de ontwikkeling van jeugd- en jongerentheater zijn onvoldoende overtuigend gemotiveerd. Bovendien vindt de Commissie dat andere (Haagse) gezelschappen op dit gebied beter functioneren. Tot slot acht de Commissie de financiële bedrijfsvoering niet realistisch (met een negatief effect op het structurele jaarlijkse tekort) en mist zij een risico-inventarisatie en een gedifferentieerde begroting.

Samengevat ziet de Commissie de artistieke meerwaarde en positionering van De Appel niet gewaarborgd in de plannen voor de periode 2017-2020. Derhalve ziet de Commissie niet langer de noodzaak van een tweede, meerjarig gesubsidieerd middelgroot stadsgezelschap in Den Haag, en adviseert zij de aanvraag niet te honoreren.

Niet honoreren.